
1. Renesanční Itálie ve 14. a 15. století

1.1. Středověk

feudum, léno – půda, kterou král pronajímá aristokracii a ta ji pronajímá dál
ve městech jsou **cechy** – systém řemesel a **gildy** – obchodní sdružení
vše je svázané pravidly

1.2. Novověk

Sever Itálie – ekonomicky rozvinutá oblast (ale ne jediná v té době, také Benelux...)
Výhodná geografická poloha – funguje obchod se Středomořím, brána do Orientu
(nejdražší a nejluxusnější zboží v té době)
cesty po pevnině (na Balkán) po moři (do Alexandrie)

1.3. Římské dědictví

Státnost, politické ideály... ale Itálie je rozdrobená.

Na konci 13. století se začínají rozpadat středověká pouta (cechy a gildy). Itálie bohatne, obchod kvete, ale chybí centrální moc (jen papež v Římě). Řemeslné a obchodní elity touží i po politické moci. Buržoazie získává politickou moc v městských státech (kde je to snadnější než v unitárním státě) – moc mají buď oficiálně nebo ji formálně nechávají v rukou aristokracie.

Ve Francii má politickou moc jen první a druhý stav (církve a šlechta), třetí stav (buržoazie a všichni ostatní) se dostává k moci až při VFBR (oproti Francii je tak Itálie napřed)

1.4. Nástup renesance (14./15. století v Itálii, jinde později)

Lidé jsou stále zbožní, ale religiozita má jinou formu – ve středověku chtěli lidé přežít pozemský život a směřovali veškeré své naděje k posmrtnému životu. Podle církve: život bez hříchů è spása. V renesanci je přežití snazší (společnost je bohatší), tím se otvírá prostor věnovat více času jiným věcem. Více individualismu. Humanismus – zájem o člověka, nejen po smrti, ale i bytí na Zemi – věnuje se více zájmu pozemskému životu è změna literatury, kultury, přicházejí myšlenky na zvýšení společenského statusu (překročení středověkých bariér, politické ambice). Renesanční člověk přemýšlí o ideálním státním uspořádání. Objevuje se inspirace antikou.

Čím dál víc zisku z obchodu zůstává Arabům v Alexandrii, méně pro Italy è potřeba hledat nové obchodní možnosti. Středomoří je málo è pronikání po moři do Francie, Británie a na sever.

2. Velké zámořské objevy 1415 – 1519

Ze začátku hlavně portugalská záležitost. Kryštof Kolumbus byl spíše až na konci této etapy (1492). Na začátku ani nehledali cestu do Indie.

1415 – Ceuta – dobytí přístavu v severní Africe. Nebylo naplněno očekávání o bohatství v arabském světě. Portugalsko ale bylo chudé, tak se jim to líbilo i tak. Pro muslimský svět byla Ceuta chudá oblast, nebyla to velká ztráta.

1437 – Tanger – přístav jižněji od Ceuty – výprava byla nerentabilní, Portugalci prohráli, ale zájem o bohatství v severní Africe roste.

1434 – Bojador – námořníci v čele s Gilem Aenesem jeli k mysu Bojador „Brána do moře temnot“ – od antiky byl považován za konec světa, nikdo tam nejezdil. Gil překonal psychologickou bariéru a jel dál (podél západních afrických břehů dál na jih)

Jindřich založil v Sagresu námořní akademii – investoval do plaveb, podporoval námořníky (byl následníkem trůnu, takže to znamenalo státní podporu)

1441 – Založena **Společnost pro obchod s Kanárskými ostrovy** – přinesla **první zisky** z plaveb.

Nuno Tristao – jižně od Boajdorů – pronikli do Arguimského zálivu → významný obchodní zisk (zlato a koření). Přivezli odtamtud asi 230 otroků a prodali je v Lisabonu → významný zisk (ve 40. a 50. letech 15. století byl obchod s otroky významnou hybnou silou)

Stát se ujímá role hlavního investora.

Guinejský záliv – budování vojenských posádek, postup dále na jih, státní podnikání (pokaždé byl jiný kapitán, králové chtěli, aby plavby byly spojovány s jejich jménem, ne jménem námořníků)

1487 (1488) – Překonání Bouřlivého mysu, nejjižnějšího cípu Afriky (Diaz), přejmenován na mys Dobré naděje. Nevěděli, jak vypadá Afrika dál, Madagaskar považovali za poloostrov.

Kalikat – civilizační střet s Orientem, Arabi, jen geografický význam (objev), ne obchod (poměrně zaostalá oblast).

Goa – město rodící se koloniální říši v západní Indii.

Pedro Alvarez Cabral – nařídil cestu na západ a objevil Brazílii

1510 – Kalkata

1511 – Moluky – „ostrov koření“ v Indonésii – střežen 100 let jako tajemství, velký význam

1513 – První lodě dopluly do čínského Kantonu

2.1. Přínos objevů pro Portugalsko

obrovské bohatství pro stát a úzké skupiny obyvatel

první evropská koloniální velmoc

evropský respekt

2.2. Negativní důsledky

všichni chtěli být námořníci a přiživit se na objevech → úpadek vnitrozemí a pozemského obchodu

měli větší říši, než mohli udržet
už v polovině 16. století přestávají stačit čelit tlaku Nizozemí

2. přednáška

3. Castilské (španělské) objevy

počátky 15./16. století

není přesně známo, kdy vznikl španělský stát

1479 - Castilští a Aragonští vládci, první zmínka o Španělsku

1492 – vyhnání Arabů

a další data

od 20. let 16. století se už dá mluvit o Španělsku.

15. století – omezení na Středomoří

do 80. let byli spíš jako piráti – okrádali Portugalské lodě.

80./90. léta

1492 – Columbova plavba do Ameriky – skončil u Karibských ostrovů – Guanahaní – Bahamy – chtěl do Orientu, myslel, že je v Indickém moři. Žádný zisk, jen objevitelský význam.

Ve Španělsku začali pochybovat, že jsou v Orientu.

Zemřel celkem bohatý a spokojený. Kolumbus pravděpodobně pocházel z Janova.

Vasco de Balboa – další objevitel

Začali mít představu o novém kontinentu (20. léta 16. století)

30. a 40. léta – Aztékové (Mexiko), Inkové (Peru) – dobývání indiánských území (Herman Cortez – Aztékové, Francisco Pizarro – Inkové). Hledání Eldo Ráda – bohaté zlaté území.

Založení Buenos Aires.

„Cenová revoluce“ – příliv drahých kovů (1522-1541) z Latinské Ameriky – Prudké snížení ceny drahých kovů v Evropě ⇒ zchudnutí těch, kteří brali feudální dávky (fixní), první velká inflace, zvýšení cen zboží a potravin, růst cen zboží z Orientu.

Zlato se stalo Španělským státním pokladem, jen s částí se začalo obchodovat – neinvestovali, ukládali zlato jako poklad.

Začal fungovat trojúhelníkový obchod – Evropa (cetky) – Afrika (otroci) – Amerika (zboží) – zjednodušený pohled.

Indiáni nebyli schopní pracovat, proto se dováželi černoši. Z Ameriky se nedováželo luxusní zboží, přesto ale bylo důležité. Význam zboží z Orientu klesal.

1519-1522 – F. Magalhaens – jeho výprava poprvé obeplula sv.ět.

1500-1560 – jedna z největších proměn světa – geografie, světonázor, politika, ekonomika.

Portugalsko na objevech dlouhodobě nevydělalo, Španělsko vydělalo krátkodobě. Dlouhodobý přínos měli objevy pro Nizozemí.

4. Reformace a vzorově kapitalistický stát - Nizozemí

Historické Nizozemí = Benelux + Severovýchodní Francie + část Německa + jih Dánska

4.1. Reformace

Jedna ze základních příčin nizozemského vzestupu

Pokus o reformu katolické církve

Souvisí s renesancí a humanismem

Katolická církev se cítila humanismem a renesancí ohrožena (jiná forma zbožnosti, individuálnější, více soukromá záležitost)

Renesance změnila i církve – renesanční papežství – začali se více podobat světským aristokratům. Církev byla otevřenější, proto byly více vidět problémy církve. Systémová krize církve ⇒ potřeba reformace.

Kladli si otázku „jaká je podmínka spasení?“

Nereformovaná církev – požadovala dodržování přikázání.

Reformace (Luteráni a Kalvíni) jinak definovali podmínky spasení.

Martin Luther – „podmínkou spásy je opravdovost a míra tvé víry – síla víry tě spásí i přes prohřešky. Jde o vztah k Bohu, ne k církvi“

Církev v té době nezajímali obyčejní lidé, hlavně aristokrati

Kalvín (v Ženevě) – „predestinace – předurčení – o osudu (bude-li spasen) člověka je rozhodnuto už před narozením. Nejde o ovlivnit, ale dá se zjistit, jestli budeme spaseni – pokud bude člověk za života úspěšný (bohatý) ,je to znamení, že bude spasen“ ⇒ obchodní úspěch reformovaných zemí (Říše, Švýcarsko, Nizozemí).

Reformace přinesla do života lidí nejistotu, zda budou spaseni.

16. století – střet mezi středověkým světem (Španělská monarchie, Karel V.) a světského raně kapitalistického a protestantského Nizozemí.

2. polovina 16. století – Střet – **Nizozemská revoluce**

1648 – 1714 vrchol nizozemského úspěchu.

Malých 7 provincií mělo největší loďstvo a koloniální oblasti

1555 – Karel V. rezignoval na korunu španělského krále i na císařskou korunu, přenechal vládu Ferdinandovi I (v Říši) a synovi Filipovi II (ve Španělsku).

Ausšpruchtický mír - Čí země, toho víra – vládce země si mohl rozhodnout, jestli jeho země bude protestantská nebo katolická. Karel V. toto odmítl respektovat, proto odešel.

Karel i Filip byli katolíci, ale jiní:

Karel jako reálný katolík (jako politik je donucen respektovat změněnou politickou a náboženskou situaci – toleruje pronikání protestantství do Nizozemí – protože mu z Nizozemí přicházejí peníze, kdyby byl proti, mohl by o ně přijít)

Filip II – nesnášel Kalvíny, protestanty, dělalo se mu z nich špatně. Má pocit, že by Nizozemci měli platit víc – duchovní motivace (proti protestantům) a ekonomický rozměr. Nechce tak volný vztah a tolik privilegií pro Nizozemí – Španělský král tam nevládně přímo, ale pomocí generálního místodržícího + generální stavy ze 17 nizozemských provincií.

Do konce 50. let 16. století posiluje Filip II význam katolické církve ve Španělsku. Od 70. let válka mezi Nizozemím a Španělskem.

1579-1583 – Nizozemí se rozdělí na dvě části – Arrská unie (Belgie) a Utrechtská unie (dnešní Holandsko). Arrská unie je ochotná ke smíru se Španělskem. Utrechtská unie chce bojovat se Španělskem až do konečného vítězství.

1581 – Spojené nizozemské provincie – severní provincie se osamostatní (Utrecht, Holland, Zeeland, ... Frísko)

3. přednáška

5. Vznik Anglického (Britského) impéria

Britská převaha vydržela až do První světové války. Velký význam si udržela dodnes.

1453 – V Evropě skončila Stoletá válka – konflikt mezi Anglií a Francií – válka o Flandry. Od té doby je Británie omezena jen na ostrov, už není na kontinentu.

Válka růží – dva anglické rody: Yorkové a Lancasteři – trvala 30 let – ne válka velkých vojsk, ale mnoho lokálních konfliktů

1485 – Nastoupil Jindřich VII Tudor

Dopad války: téměř vyhubení vysoké anglické šlechty, hospodářský a politický chaos.

Nikdo tehdy netušil, že nastupuje na trůn dynastie, která bude vládnout až do roku 1603.

Jindřich začal budovat nový anglický stát. Nemohl se opírat o vysokou šlechtu, jako středověcí králové (jednak byla vyhubená, jednak ho pokládali za jednoho z mnoha krátkodobých států) ⇒ likvidace konkurence (zbytků vysoké šlechty), hledání nové opory státní moci. Anglická vysoká aristokracie se nelišila od té kontinentální. Nižší šlechta – venkovská bez oficiálních titulů (zemani, bohatí sedláci) se lišila – cílem francouzské venkovské šlechty bylo dostat se ke dvoru a povznést se mezi vysokou šlechtu. Anglická nízká šlechta je ale podnikavá (pro kontinentální šlechtu to bylo společensky nepřijatelné).

5.1. Příčiny vzniku impéria

5.1.1. Šlechta a podnikání

Anglická nižší šlechta se věnuje podnikání a obchodu (obchod s vlnou, chov ovcí...)

Z venkovské šlechty udělal vysokou šlechtu, udělal z nich oporu své vlády.

1485-1509 v těchto letech vznikali současné anglické šlechtické rody.
HOMO NOVUS – nový člověk
1509 – Zemřel Jindřich VII.

5.1.2. Vznik anglikánské církve

katolická církev je bohatá, mnoho peněz plyne do Říma, historika s rozvodem byla jen záminka, důvody byli hospodářské.

V Anglii vznikne nová vrstva – podnikatelské ambice mají i politické vrstvy.

5.1.3. Anglie je ostrovní stát

další důležitý faktor. Otevřel se prostor za Atlantikem.
Sir Francis Drake – jako druhý obeplul svět.

Po 1603 – Vysoká anglická církev se po francouzšti, přestává se věnovat podnikání, věnuje se dvoru, státní správě, válčení, ale není pro ně podnikání nepřijatelné.
Podnikání se věnuje hlavně nižší šlechta a vznikající měšťanstvo.

Do 1640 – si anglický parlament prosadil některé pravomoci: rozpočet má v rukou parlament.

5.2. Anglická revoluce

1640 – Vojenský střet mezi stoupenci co největší královské moci a stoupenci parlamentu (chtějí omezit pravomoci panovníka parlamentem) – **Počátek Anglické revoluce**. Politický střet, ale i náboženský: Státní církev (stoupenci krále) x Puritáni (chtějí očistit církev).

Panovník uděluje monopoly (prodává je), to se nelíbí jeho odpůrcům – hospodářská rovina střetu.

Revoluce se žádná buržoazie neúčastnila – byl to střet aristokratů (i když někteří byli příznivci)

1649 – Poprava krále (Karla I.), vyhlášení republiky

Politika Olivera Cromwela nebyla hospodářsky úspěšná, puritánské hnutí bylo tak roztržité (independenti, presbiteriáni, quakeři) ⇒ rozpad režimu.
Vojenská správa země se neosvědčila, proto se vrátili k monarchii.

1660 – Obnova Stuartovské monarchie – po diskreditaci republikánských a puritánských ideálů – na trůn přichází Karel II.

Tato monarchie byla ale jiná než ta původní – moc parlamentu narostla tolik, že se stal rovnocennou protiváhou koruny.

1714 – zemřela královna Anna

1722 – Král jmenuje ministerského předsedu – premiéra – Kancléř pokladu – současně ministr financí

Premiér nemůže vládnout bez vůle parlamentu (parlament mu může vládnutí až znemožnit)

Británie se stává čím dál víc parlamentní monarchie (přelom 17. a 18. století)

Hlavním limitem pro volební právo je majetek, ne urozenost.

Ve Francii je parlament rozdělen na stavy

1. – duchovenstvo
2. – aristokracie
3. – všichni ostatní, buržoazie

1721-1742 – Premiérem je Sir R. Walpole – obchod a podnikání se stali hlavním bodem politiky

Obchod se Španělskem, ač to byli rivalové.

1776 – boj s Anglickými osadníky, protože to je v rozporu s Anglickými obchodními zájmy.

Později usmíření s nezávislými Američany, protože je to hospodářsky výhodnější než s nimi pořád bojovat

Příčiny vzestupu Británie: Ostrovní charakter státu, změny v církvi a šlechtě, růst moci parlamentu, změna politiky.

5.3. Průmyslová revoluce (1760-1840)

Období rozmachu strojové výroby – místo manufaktur.

Hlavní odvětví: textilní průmysl – vlna, bavlna

Důsledky

Došlo ke vzniku sedmi průmyslových aglomerací, které trvají dodnes: Londýn, Birmingham, Liverpool, Manchester, Glasgow, Leeds, Sheffield

Změnila se skladba obyvatelstva: 2/3 obyvatel ve městech (před revolucí jen 20%)

Změny měst – dělnické čtvrti

Populační exploze

Mění se sociální konflikty: podnikatelé v průmyslu x dělníci

Dopravní revoluce – splavnost řek, buduje se silniční síť, na počátku 19. století se buduje železnice

Z Anglie se stává dílna světa – výroba je efektivní – zboží je nejkvalitnější a i nejlevnější.

Průmyslová revoluce je další důvod vzestupu Británie.

4. přednáška

6. Spojené státy americké – „americká revoluce“

1763 – konec Sedmileté války – VB se stala dominantní v Severní Americe

1763 – první důležitý **zákon o amerických osadách** (schválený vládou VB) – zakazoval stěhování osadníků na západ od řek tekoucích do Atlantiku. Zakazoval zabírat půdu západně od pohoří Allegheny. Kolonie byly dynamické a měly tendenci k expanzi. Bez expanze by Amerika nikdy nebyla taková jako dnes. Británie sice neměla dost vojáků, aby vyžadovala dodržování tohoto zákona – expanze probíhala stejně, ale Američanům vadilo, že to mají zakázané.

1763/1764 – Zákaz americkým osadníkům přímý obchod s Karibskými ostrovy. Británie chtěla profitovat z výnosného obchodu s Karibikem (cla).

Důvody Británie – po válce 1763 byli velmi vyčerpaní, potřebovali znova přijít k penězům. Dalším cílem bylo postupné omezování autonomie amerických osad.

1765 – **Zákon o kolkovném** – Američani si museli kupovat kolky a lepit je na noviny. Radikálové nechtěli ani daně a cla pro Američany – kolonie měly vlastní guvernéry a parlamenty – „jak jim může VB přikazovat cla, když mají svůj parlament“

Synové svobody – z Bostonu – jedno z nejradikálnějších hnutí, Samuel Adams. Tak trochu společensko-teroristická organizace. Tyto hnutí byly počátkem amerického vlastenectví. Bojkotovali zákon o kolkovném – z VB byly poslány lodě s kolky – Synové svobody se rozhodli nenechat kolky vylodit. Synové svobody zastrašovali výběrčí kolků a další zástupce VB a úředníky (např. Thomase Hutchinsona)– na náměstích zapalovali figuríny úředníků. Potom jim vydrancovali domy a vinné sklepy. Vedle násilného boje probíhal i ideový boj – pamflety, dopisy, petice... („Američani nejsou zastoupeni v britském parlamentu, tak jim nemůže nic nařizovat“) Zákon o kolkovném byl odvolán – kvůli tomu, že v Americe vznikali organizace na bojkot britského zboží (Britská obchodnická lobby byla proti zákonu)

Dcery svobody – manželky osadníků si založily svojí organizace – protože jejich muži se scházeli v hospodách a debatovali o politice.

Po zákonu o kolkovném následoval **Výslovný zákon** – „propříště má VB právo zasahovat do amerických záležitostí“

1767 – **Townshendovy zákony** – Charles Townshend – pracoval na ministerstvu financí, zákony byly vydány po jeho smrti. Daně na sklo, papír barvy a čaj – cla – nepřímé daně. Američanům šlo hlavně o princip, ne o konkrétní částky – ty nebyli až tak vysoké.

è Posilování amerických hnutí, přestali Britům věřit, přestávali se cítit být součástí Britské říše. Zákony byly odvolány 1770, ale clo na čaj zůstalo (aby britský parlament prosadil svoje, zachoval alespoň jedno clo – nešlo o peníze, ale o symbol nadvlády VB)

Američané začali zakládat nové vlastenecké organizace – **Korespondenční výbory** – formují se po Townshendových zákonech. Vůdci pocházeli z Massachusetts, právník James Otis. Konflikt rodiny Otisů a Hutchinsonů (Hutchinson dostal místo soudce místo Otise, který ho měl slíbené) Lišili se od Synů svobody (ti byli násilní, jejich členství nebylo evidováno). Výbory na rozdíl od nich neomezovali na jednotlivé osady – dopisovali si spolu osady, tím to byla celoamerická záležitost (Synové svobody byli

omezení jen na svoji osadu nebo město). Díky výborům vznikla síť amerických vlastenců.

Bostonské pití čaje – Boston Tea Party – šlo o clo na čaj. Ve VB byla Východoindická společnost – měla ekonomické problémy, měla ve skladu hodně čaje z Číny a nedokázala ho prodat (osadníci čaj pašovali za nízké ceny a oficiálně kupovaný čaj si nikdo nekupoval) Zrušili clo na čaj, ten byl pak levnější než pašovaný, Američanům se to ale nelíbilo „Britové jim chtěli vnutit svůj čaj“ – Navíc Britové obešli velkoobchodníky, ty se proto postavili také proti nim.

Lodě zakotvili v přístavu, večer je synové svobody zamaskovaní za indiány (při takových velkých akcích se vždy maskovali – jednak kvůli identifikaci ale i kvůli zábavě) vnikli na lodě a naházeli bedny čaje do moře – Sam Adams, John Hancock (největším písmem podepsal Deklaraci nezávislosti)

Vyhazování čaje se nelíbilo i některým Američanům (Benjamin Franklin chtěl, aby vyhozený čaj zaplatili)

1774 – se VB zachovala bezohledně a udělalo si nepřátele i z těch Američanů, kteří byli do té doby na jejich straně – **Donucovací zákony** (3 zákony) – „dokud **Boston** nezaplatí za čaj, bude uzavřeno“ + **Masachusetts** – byla zbavena své charty – Listiny práv a ztratila právo volit své zástupce. Guvernérem Britové udělali vojáka, vrchního velitele britských ozbrojených sil. + **Zákon o Quebecku** – nová kolonie Quebec (Kanada) – žili tam Francouzi a to byli římský katolíci – v zákonu bylo, že všechna území, která měli kolonie zakázáno, dostali římský katolíci z Quebecku.

v září 1774 – **První kontinentální kongres** ve Philadelphii – sešli se zástupci 12 z 13 severoamerických osad – schválili několik protibritských opatření

- úplný bojkot britského zboží
- Opatření z Massachusetts označili za protizákonná
- vyzvali k vytvoření vlastní vlády

V té době ale ještě neuvažovali o úplném odloučení od VB.

Obě strany se začali připravovat na válku. V Massachusetts v dubnu 1775 první vojenské střety v Lexingtonu a Concordu (Američani tam měli skladiště zbraní – Američani stihli skoro všechny zbraně včas přemístit). Britové utrpěli ztráty a stáhly se do Bostonu.

Červen 1775 - **Druhý kontinentální kongres** – předsedou John Hancock – jmenovali vrchního velitele amerických ozbrojených sil (milicí) George Washingtona (plantážník) Stejně to ale byla zatím jen houf než skutečná armáda.

I když byli střety, pořád se ještě jednalo o smíru – do června 1776 – pak je navrženo vyhlášení nezávislosti - Richard Henry Lee

4.7. 1776 - **Prohlášení o nezávislost a o unii** – už po 13 letech od konce války se chtěli osamostatnit. Šlo o selhání VB jako koloniální velmoci. Vyhlášení o nezávislosti Spojených států.

5. přednáška

1781 – konec války – Cornwallis kapituloval v Yorktownu.

Důvody neúspěchu Britů

- Britská armáda byla hodně cizinecká, američtí vojáci byli mnohem více odhodlaní, proto vyhráli.
- Američani také znali prostředí, terén a dokázali se domluvit s domorodci.
- Válka se odehrávala daleko od VB, i když měli velké loďstvo, bylo pro ně těžké bojovat tak daleko.
- Američané měli spojence ve Francouzích – Francouzi to brali jako odvetu za sedmiletou válku.
- Američany také podporovalo Španělsko.
- Část britských politických elit kritizovala válku a byli pro smír s Američany.

Benjamin Franklin – působil jako diplomat – během války ve Francii, Evropě. Působil i později při mírových jednáních.

1783 – Podepsán mír v Paříži – VB uznala nezávislost a suverenitu USA. Uznala západní hranice USA (Mississippi). Konflikt tak formálně skončil.

6.1. Americká ústava

1781 – Články konfederace

rozhodující institucí byl jednokomorový kongres – nejvyšší legislativní i exekutivní pravomoci a zároveň fungoval jako nejvyšší soudní dvůr.

USA byly tehdy spíše konfederací, více pravomocí zůstalo na straně jednotlivých států, které se nechtěli vzdávat svých pravomocí.

Hrozilo i, že se USA rozdrobí na jednotlivé státy.

1983-1987 – Spor konfederalistů a stoupců federace. Federalisté usilovali o silnou ústřední vládu

1786 – Connecticutský kompromis – 17. 9. 1787 – Druhá **americká ústava**, která platí dodnes (s dodatky). Ústavu muselo přijmout 9 z 13 států unie, aby vstoupila v platnost – to se stalo až v červenci 1788. Formálně vyhlášena v březnu 1789

- Byla oddělena výkonná, zákonodárná a soudní moc.
- Dvoukomorový kongres (senát a sněmovna reprezentantů). Do sněmovny reprezentantů volí podle počtů obyvatel v jednotlivých státech. Do senátu volí každý stát dva zástupce. Reprezentant – kongresman má dvouletý mandát. Senátor má šestiletý mandát.
- Silnější ústřední vláda.
- Institut presidenta se silnými pravomocemi. George Washington prvním prezidentem a vicepresident John Adams - duben 1789
- září 1789 – Nejvyšší soud. Šéfem New Yorkský právník John Jay.

V Británii někteří politici nechtěli dopustit existenci nezávislých USA. Francie byla oslabena po Napoleonských válkách. 1804 – Francie prodala Američanům Louisianu (tehdejší mnohem větší, celé povodí řek Missouri a Mississippi).

1812-1814 – Druhá válka Američanů za nezávislost – Britové se ale také více soustředili na Evropu. Střety byly hlavně na moři.

1814 – Podepsán mír v Belgii – který potvrdil situaci před válkou. Britové uznali, že za současné situace v Evropě nemohou úspěšně bojovat s USA.

6.2. Občanská válka – 60. léta 19. století

1861-1865 – Válka jihu proti severu.

Jeden z největších střetů 19. století (Krymská, Americká občanská, Rusko-japonská válka)

Válka byla historicky nevyhnutelná, pokud se USA měli stát velmocí, USA vznikly ze dvou velmi odlišných oblastí: Sever a Jih.

Sever – Nová americká komunita, odlišná od Británie, opravdu nový svět, dynamická oblast, průmysl, moderní farmy. Fungoval zde kapitalismus.

Jih – Spíše podobný Británii, postaven hlavně na plantážním hospodaření, paternalistický, aristokratický, mnohem loajálnější vůči VB a britskému způsobu života.

Na přelomu 17. a 18. století Británie zbohatla na obchodu s otroky. Později byla proti otrokářství.

Na Severu nebylo otroctví tak běžné, nemělo ekonomický význam. Jih otroky potřeboval, plantážní hospodářství záviselo na otrocké práci.

6.2.1. Otrokářství v USA

Dva extrémní pohledy:

- otrokáři jako vykořisťovatelé, sadisti, bijí otroky
- sentimentální příběh o tom jak se páni o své otroky starají, paternalistický přístup

Ve skutečnosti: každý vlastník otroka si dobře rozmyslel, jak s ním bude nakládat, otroci byli nákladní, pánové je nechtěli jen tak týrat, bylo to přinejmenším neekonomické.

Různý vztah k jednotlivým druhům otrokům

- v domě – takřka rodinný vztah, vychovatelé...
- na farmě – řadoví služebníci
- na plantáži – anonymní vztah, šlo jen o obchod

John Hamper – extrémní otrokář, mnoho excesů

Abolicionismus – hnutí za osvobození otroků. Pro některé to byl způsob dosažení kariéry.

John Brown – extrémní abolicionista, skončil ve vězení a na popravišti, vyvraždil lidi, ospravedlňoval to tím, že to byli otrokáři.

Jižani lpěli na otrokářství nejen kvůli ekonomice, ale hlavně kvůli tomu, že nechtěli, aby sever (Washington) zasahoval do jejich záležitostí.

Při připojování nových států se obvykle jeden zařadil k Severu a druhý k Jihu, aby byla zachována rovnováha.

Otrokářství nebylo ale hlavní příčinou války – problém byl ekonomický:

USA byly zaplaveny levnými a kvalitními výrobky z VB, chtěli zavést cla. Jih ale cla nechtěl, protože by Británie zavedla cla na dovoz bavlny z USA. Šlo o volbu, zda bude prosperovat Sever nebo Jih.

Nezavedení cel by ohrozilo prosperitu Severních států.

Padlo zde nejvíc Američanů v historii. Sever měl mnohem větší hospodářský potenciál, proto vyhrál nad zemědělským Jihem.

Lincolnovy dekrety zrušily otrokářství. Krátce po válce byl zabit. Měl šílené plány na rekonstrukci Jihu.

6.3. Rekonstrukce Jihu 1865-1883

Po válce byl poškozen i Sever, nebyl důvod proč rekonstruovat pouze Jih.

Šlo spíše o pokračování války – Sever vojensky okupoval Jih, šlo o politické a ekonomické ovládnutí Jihu Severem. Na počátku 80. let na tom byl Jih ještě mnohem hůře než těsně po válce – Sever je vykořisťoval, konflikt byl ještě ostřejší než na začátku války, ale Jih už neměl sílu vzdorovat.

Otrocí byli formálně svobodní, ve skutečnosti se změnilo jen málo, velká část zůstala loajální vůči svým pánům, stále pro ně pracovali. Nezměnilo se ani moc postavení černochoů ve společnosti (ani na Severu). Do 60. let 20. století se udržel stejný přístup k černochoů. Ještě v 50. letech byly speciální oddělení v MHD. Za Druhé války byli oddělené bílé a černé jednotky vojáků.

Problém s černochoy trvá dodnes, ve skutečnosti není to jako ve filmech.

6.4. Důsledky občanské války

Zrodili se moderní Spojené státy

Vznikla celoamerická identita, vlastenectví

Vznikly ekonomicky jednotné Spojené státy

Začátek cesty, aby se Amerika stala první světovou velmocí

6. přednáška

odpadla

7. přednáška

Velikonoce

8. přednáška

7. Velká Francouzská Revoluce

Nejen politická revoluce – hlavním důvodem byla ekonomika, zhroucení ekonomiky království, vyčerpání po

Od 80. let 18. století se začali hroutit Francouzské státní finance. **Ludvík XVI** se finančním záležitostem moc nevěnoval. Nakonec se jim musel věnovat tvořil úřad **Generálního kontrolora financí** (jako dnešní ministr financí, průmyslu a obchodu, práce a sociálních věcí, námořnictva)

- **Jacques Necker** – ze Švýcarska, z rodiny ženevských finančníků. Pokládal se za Francouze, byl velmi populární v Paříži, i když jeho úřad nebyl populární (daně), Navrhl výrazně omezil výdaje na královský dvůr ve Versailles (pohlcoval více než 30% rozpočtu). Navrhl zásadní daňovou reformu: zdanit i první a druhý stav – za to ho Ludvík XVI vyhodil (ztratil by podporu armády, duchovenstva a šlechty)
- **Ettier de Brienne** – po 9 měsících navrhl: šetřit ve Versailles a provést daňovou reformu, byl vyhozen
- **Charles a Callone** – po 4 měsících navrhl to samé a byl taky vyhozen
- **Jacques Turgot** – stoupenec etatismu (silná státní moc), za 3,5 roku připravil řešení – zdanit první a druhý stav a šetřit ve Versailles
- **Jacques Necker** – vrátil se zpátky do úřadu, chtěl po něm jiné řešení než šetřit ve Versailles a reformovat daně. Jacques Necker zveřejnil výdaje ve Versailles, tím se stal oblíbený mezi obyčejnými Pařížany. V jiných zemích první dva stavy platili daně, ale ve Francii to bylo pro společnost nepředstavitelné. Ludvík nakonec pochopí, že mu nezbyvá nic jiného než zdanit první a druhý stav – udělal to přes Generální stavy.

Tito lidé dostali postupně za úkol naplnit státní pokladnu. Ludvík XVII nebyl moc velký myslitel, ale dokázal se obklopit schopnými lidmi, nebyl tak hloupý jak se o něm píše a Marie Antoinetta (Rakouská princezna) měla velký vliv na krále, taky nebyla tak špatná jak se o ní píše (ve Francouzských učebnicích).

Tři stavy – formální rozdělení společnosti

- I. Duchovenstvo
- II. Aristokraté
- III. Všichni ostatní (i bohatí)

Tuto podobu měla francouzská společnost už od středověku. Politika byla jen pro první a druhý stav. Do duchovenstva se mohl dostat aristokrat nebo někdy i třetí stav, ale aristokratem se nikdo jiný stát nemohl. **Daně platili pouze příslušníci třetího stavu.**

1786, 1787 – Francii postihlo sucho
Sanskiloti – „muži bez kalhot“ – Pařížský chudina

1788 – Ludvík svolal **Generální stavy** (naposledy se sešel 1614) – Francouzský parlament – převedl na parlament odpovědnost za zdanění prvního a druhého stavu. Volilo se ve dvou kolech – nejdřív volitelé. Volilo se po stavech – stavy zasedali v parlamentu odděleně (příslušník třetího stavu nemohl kandidovat do I a II, ale duchovní nebo aristokrat mohl kandidovat i za III. stav – proto někteří duchovní nebo aristokrati zasedali za třetí stav)

5. května 1789 se sešli Generální stavy. Po ceremoniálním zahájení se začalo jednat o financích – o tom, zda zdanit první a druhý stav.

Hlasovalo se odděleně, poslanců třetího stavu bylo více než prvního a druhého dohromady. Hlasy se sčítali takto: ne + ne + ano = ne (2:1)

Marcus Mirabeau – aristokrat, ve Generálních stavech byl za třetí stav. Prohlásil, že by rozhodovat měl třetí stav, protože jsou zástupci národa (časem Národní shromáždění). Tím začíná diskuse o zásadních změnách francouzské společnosti.

14. 7. 1789 – Pád Bastily, formální začátek Revoluce, přesto byl skutečným začátkem revoluce spíše 5. květen 1789

Bastila - malé staré vězení, ale je to symbol koruny. Nebyla to velká bitva, bylo tam pár vězňů a hlídalo ji několik válečných veteránů. Pařížský lid „dobył“ a vypálil Bastily.

Tehdy vznikla trikolóra – červená a modrá jako barvy Paříže. Bílá jako barva Burbonského rodu. Král tam přidal bílou barvu.

Srpen 1789 – Poslanci přijali **Prohlášení práv člověka a občana**

Inspirace byla americká ústava – přátelství mezi Francií a USA.

Všichni Francouzi jsou si před zákonem rovní, všichni mají právo na soukromý majetek, právo na politiku, prohlášení také oslabuje vliv církve – církev už nemá monopol na vzdělání. Konec feudalismu.

Národní shromáždění se přejmenovala na Ústavodárné shromáždění – cílem bylo vytvořit ústavu, potom chtěli být zákonodárným shromážděním.

7.1. Období revoluce

7.1.1. 5.5. (11.7.) 1789 – 21. (22.) 1792 – Období konstituční monarchie

parlament pracuje na ústavě, začíná debata o vhodné státní formě Francie, jsou přijímány první zákony, které omezují vliv dosavadních politických elit (aristokracie a duchovenstva), část moci předávají bývalým příslušníkům třetího stavu

hlavní porážení: král (pohybuje se na hraně, není výrazně pro revoluci kvůli kamarádům aristokratům a duchovním, má rád lid, proto ani revoluci nepotlačuje, stejně ale klesá jeho vliv)

duchovenstvo a aristokracie (začínají se bát o život → první vlna emigrace aristokratů)

Líbí se to Anglii, nelíbí se to na kontinentě, císaři se to nelíbí

jaro 1791 – Rakousko a Prusko vyhlásí válku Francii – ne proti králi, ale proti revoluci, Ludvík uprchne z Francie. Královská rodina se převlékla a utekla z Paříže, jeli do Nizozemí, chytla je Národní garda a poslala zpět do Paříže.

Vypráví se historka: Chtěl ještě naposled posnídat ve Francii, hospodský ho pozná a povolá na něj Gardu.

Ludvík se stal zrádcem pro revolucionáře, skončil v domácím vězení. Válka probíhá nepříznivě pro Francii – velením je Parlament, ale v čele armády stojí pořád aristokracie, moc se nesnaží bojovat proti Rakousku a Prusku. Parlament tam dosazuje svoje lidi, ti ale neumějí válčit.

Začíná vznikat nová lidová dobrovolnická armáda.

21.9. 1792 v bitvě u Valmy zvítězila Francouzská armáda – státní svátek → euforie, Parlament vyhlásí republiku.

9. přednáška

7.1.2. 21. (22.) 9. 1792 - 30. 5. 1793 - Období republiky (Girondistické)

Girond – oblast ve Francii.

Girondisté – v parlamentu, stoupenci konstituční monarchie, umírnění republikáni.

Byli spokojeni s tím, kam revoluce dospěla:

- konec absolutní monarchie
- rovnost před zákonem
- právo podnikat
- právo pro všechny tři stavy vstupovat do politiky

Chtěli stabilizaci, rozvoj podnikání, přechod na kapitalistický systém.

Společnost přátel ústavy – radikální skupina v parlamentu, scházeli se v kostele sv. Jakuba – **Jakobíni** – střetli se s Girondisty – boj o krále. Girondisté chtěli krále propustit, nechat ho odjet do ciziny. Jakobíni to nechtěli, protože by se postavil proti revoluce. Chtěli ho soudit za velezradu, kontrarevoluci, trest smrti. Nakonec získali Jakobíni v parlamentu většinu ⇒ poprava krále.

7.1.3. 30. 5. 1793 - červenec 1794 - Jakobínská diktatura (teror)

30.5. – 2.6. 1793 Jakobínský převrat

Důsledná fyzická likvidace všech politických nepřátel – instituce Výbor pro veřejné blaho, Výbor národní bezpečnosti.

Ekonomická politika:

zákony prospěšné nižším vrstvám

zákon o maximálních cenách (Francie je ve válce)

zákon o minimálních mzdách, levicové zákonodárství

pozemková reforma – rozdělení půdy po emigrujících royalistech, katolících

velké majetkový přesuny

Thermidorský převrat - červenec 1794 – kontrarevoluce, poprava Jakobínů
Thermidorský podle nového kalendáře (2. rok republiky)

Výsledkem nebyla restaurace monarchie, ale obnovení konstituční, parlamentní monarchie bez krále. V podstatě návrat k Girondistickému režimu. Zůstává v platnosti velká část republikánského zákonodárství.

Od léta 1794 – hospodářský rozkvět (1794-1799), po uklidnění politické situace se začíná investovat, velký průmyslový rozkvět, budování moderního finančnictví, rozmach stavebnictví, nové hospodářské a politické elity země – třetí stav se konečně dostává k moci.

Přesto je Francie pořád ve válce s Rakouskem, Pruskem a Anglií.

Rozkvět končí 1799 (maximálně 1801, 1804)

7.2. Napoleon

1799 – Armáda provede převrat, dosadí Napoleona Bonaparta na místo prvního konzula, později císař.

1799-1815 – Napoleonské války, hlavně jde o střet s VB. I když někdy VB přímo neválčí, tak ale financuje válku proti Francii. VB konkuruje hlavně kvůli námořnictvu.

Napoleon vítězí nad Rakouskem, Pruskem, Ruskem, Itálií... S ruským carem si rozdělí Evropu. Nemůže však vyhrát nad Británií, snaží se ji porazit ekonomicky.

Listopad 1806 – Kontinentální systém-blokáda – vyhlášen Francouzi v Berlíně, odepřeli Británii přístup na evropské trhy. I ruský car je ochotný se připojit k blokádě. 1806-1809 blokáda funguje, Británie má problémy. Francie ale není schopná nahradit britské zboží na kontinentě – hospodářský rozmach netrval tak dlouho, aby byli nezávislí na VB. Kontinentální Evropa má nedostatek spotřebního zboží. 1809 Rusko odstupuje od kontinentálního systému, britské zboží se dostává do Evropy přes sever a Rusko.

Pokud nebudou Rusové dodržovat kontinentální blokádu, nemůže Francie porazit Británii, proto útočí na Rusko.

1812 – Velká armáda 600 000 mužů překročila ruské hranice. Vrátilo se jen necelých 20 000. Kvůli logistice, zásobování, tuhé ruské zimě, podobně jako Wehrmacht ve Druhé válce.

Válka s Ruskem je první velká porážka Napoleona.

7.2.1. Důsledky napoleonské éry pro Evropu

otřes starých režimů

konec iluzí o osvícenském absolutismu

poprvé přivedla třetí stav dlouhodobě do politiky

majetkový zvrát, který se už nevrátil zpět

nastartování ekonomiky

dokázalo se, že postavení první velmoci (VB) vychází z ekonomického potenciálu

10. přednáška

8. Klasické 19. století: 1815-1914

8.1. Klasický kapitalismus – končí 1871, 1873

Vídeňský kongres 1.10. 1814 – uspořádání na kontinentu po Napoleonských válkách

è

8.1.1. Metternichovský systém

Vznik spolku Svatá aliance (cílem zabránit opakování událostí z Francie z 90 let, zabránit revolucím a udržet u moci konzervativní režimy a panovnické dynastie) fungoval do 1830. Výsledkem bylo potlačení republikánských revolucí ve Španělsku, Itálii...

1830 – Revoluce ve Francii – svržení Karla X. a nahrazení Ludvíkem Filipem (z Orleánské větve Burbonského rodu)

1848-1849 – vnitropolitický rozpad Metternichovských režimů – série revolucí v Evropě.

8.1.2. Různý charakter revolucí

- Sociální revoluce (střední a jižní Itálie, Francie, Rakousko)
- Boj za politický liberalismus (Francie, Německo, Čechy) – chtěli ústavu
- Národní revoluce (Itálie, Německo, Polsko) – chtěli národní stát

Neúspěšné revoluce, nedošlo ke sjednocení Německa, Itálie. Politická emancipace byla částečně úspěšná – ústavy.

8.1.3. Východní otázka

Otázka budoucnosti Osmanské říše.

Krymská válka 1853-1856

8.1.4. Sjednocení Itálie a Německa

v 60. letech 19. století

8.1.5. Kolonie

1815-1871 – ještě žádné velké střety

Britské

Hlavně v poslední třetině 19. století, ale už dříve.

V koloniálním světě vládne Británie, má neohrožitelné postavení. Nejvýznamnější kolonií byla Indie.

1857-1859 – povstání v Indii, konec monopolu Východoindické společnosti, pravomoci převzal stát.

1877 – se královna Viktorie stala Indickou císařovnou

Francouzské

počátky v 17. století

po Sedmileté válce 1763 konec jejich koloniální říše

na přelomu 20.30 let 19. století, pokus o obnovu

- Severní Afrika – Alžír, Maroko, Čad
- Indočína
- Čína – pronikání, boj o koncese

Nizozemské

Indonésie

Belgické

Střední Afrika – Kongo

8.1.6. Japonsko

1866-1867 – Japonsko - konec šogunátu – konec vlády válečných lordů – nastupuje nová císařská dynastie Meidži

10.5.2005

Reformy Meidži

- posílení a centralizace státní moci
- reforma politiky

8.1.7. Ekonomika

Protekcjonismus

celní ochranářství, hlavně do konce 40. let

1815 – Německý spolek – nahradil Svatou říši římskou zrušenou Napoleonem

1834 – Německý celní spolek – hospodářské spojení všech německých států s výjimkou Rakouska. Liberalizace vnitřního trhu, nezbytný krok, který předcházel politickému sjednocení Německa. Uvnitř liberalismus, ale protekcjonismus vůči třetím zemím.

Vídeňští němečtí politici chtěli být členem. Nebyl racionální důvod proč je tam nechtěli, jen politický důvod: Od 1701 existuje Rakousko-Pruský dualismus – spor o to, kdo bude mít větší význam ve Střední Evropě. Politicko ideologická válka. Zároveň boj o to, jak bude sjednoceno Německo: **Maloněmecko** x **Velkoněmecko** (včetně Rakouska a Českých zemí) Ve Velkoněmecku by mohla být hlavním městem Vídeň (liberalismus). V Maloněmecku by hlavním sjednotitelem bylo Prusko (militarismus, disciplína)

1815-1871 – Velká Británie

Nakonec podporuje svobodný obchod, liberalismus

Ve 30.-40. let střet mezi Protekcjonisty a Liberalisty – střet o **Obilní zákony**. Britští vlastníci půdy lobovali v Parlamentu. Ve 20. letech prosadili vysoká ochranná cla na dovoz obilí (obávali se levného dovozu z Ameriky a Kanady).

Proti zákonům

- VB měla vysoké ceny potravin
- Trend liberalizace
- Rozpolcení konzervativní strany – někteří jsou proti zákonům

Thoriové (konzervativci) byly pro zákony, Whighové (liberálové, obchodní lobby) byli proti.

Corn Laws – Robert Peel

8.2. Evropa a svět 1871-1914 - Příčiny První světové války

1871 – dokončení sjednocení Německa

1919 – mírová konference ve Versailles – Německo bylo označeno za toho, kdo rozpoutal válku.

Podle tehdejších českých názorů (klasická, česká interpretace): Německo o takovou válku dlouho usilovalo, chtělo vytvořit Německou střední Evropu. Proto můžeme hledat příčiny už od roku 1871 (Německo vzniklo díky třem válkám)

Ale z válek vzniklo mnoho jiných států. Bismarc Německý kancléř dal 1871 najevo, že Německo nemá zájem o kolonie ani o území svých sousedů („moje Afrika leží na Rýně“)

1890 – Bismarc opustil úřad kancléře. Do té doby Německo nebylo agresivní, nesměřovalo k rozpoutání války. Kromě spojenectví s R-U a Itálií měl Bismarc jediný cíl zahraniční politiky – kvalitní politické vztahy s VB.

Proto můžeme hledat příčiny Války až od roku 1890.

Existují i teorie, podle kterých není Německo (jedinou) příčinou První války – v tom případě se musíme dívat až do roku 1871 (nebo i dříve)

- První světová válka není pouze dílem R-U a Německa
- Mezi evropskými velmocemi 1914 nebyla žádná bez viny, akorát měly různou míru odpovědnosti

Příčiny Války:

8.2.1. Trojspolek a Dohoda

1871-1914 se Evropa rozdělila do dvou základních seskupení:

- **Trojspolek**
 - Německo + R-U, smlouva z roku 1879 Dvojspolek
 - 1882 trojice smluv: Německo + Itálie + R-U (Trojspolek, ale Dvojspolek stále platí)
- **Dohoda** – tři smlouvy:
 - 1894 – Francie + Rusko
 - 1904 – Francie + VB
 - 1907 – VB + Rusko

Vznikl dvou velkých mocných bloků byl jednou z příčin První světové války (Přesto nebojovali v tomto rozložení: Itálie)

8.2.2. Vilhelmovské Německo

mimořádný hospodářský růst, expanze ⇒ velké ambice Německa po roce 1890.

Německo v některých ukazatelích předstihlo VB (na přelomu století)

Německo vstoupilo na pole koloniální politiky – „Světová politika“ podle Vilhelma.

⇒ výzva pro VB – ekonomická ale i politická

⇒ námořní zbrojení od přelomu století ⇒ střet s VB (konec Bismarcových přátelských vztahů)

1905 – Nový typ bitevní lodi **Dreadnought** – o několik tříd lepší plavidlo, než všechny ostatní – v tuto chvíli mělo Německo a VB stejnou startovní pozici – staré lodi se nepočítali – Německo předehnal Británii, nakonec se to ale převrátilo ve prospěch VB – Británie si za cenu velkého úsilí udrželo postavení první námořní velmoci (to ale znamenalo velkou oběť, proto vznikla nenávisť Britů vůči Němcům)

Británie chtělo mít více lodí než druhá a třetí námořní velmoc dohromady. To bylo velmi náročné udržet.

Proto je První válka hlavně britsko-německý konflikt (podobně jako Druhá válka)

8.2.3. Britsko-německé vztahy

Německo vyvolávalo obavy u mnoha Britů, jsou germano-fobní.

Invazní literatura – zvláštní žánr – tehdejší sci-fi katastrofické scénáře o tom, jak Němci vtrhnou do Británie.

VB se bála také Ruska (kvůli Indii), protože ale Rusko prohrálo válku s Japonskem, přestali se jich tak bát a uzavřeli s nimi 1907 dohodu.

Některé politické kruhy ve VB mají pro Německo pochopení, mají respekt a sympatie k Německu, říkají si, že by taky něco takového potřebovali (podobně i před Druhou válkou)

I přes nenávisť mezi Německem a VB, existovali pokusy o dohodu.

1912 – Haldaneova mise (Britský ministr války) – jeden s posledních pokusů dohodnout se s Německem – žádal, aby Německo zastavilo svůj program námořní výstavby. Němci za to chtěli neutralitu VB, pro případ války Německa s Francií a Ruskem. To by znamenalo zradit Dohodu. Britům se nechtělo zrušit „srdečnou dohodu“ s Francií z roku 1904 (Ruskou dohodu by odepsali). Proto slíbili jen to, že budou neutrální pokud Francie napadne Německo. To Němcům nestačilo a na tom ztroskotala Haldaneova mise.

Edwardiánský appeasement – Edward vládl od roku 1901-1910, přesto se jako Edwardovská označuje etapa až do roku 1914 – tímto se označuje **nechuť Británie vést válku v Evropě**.

O Britském vstupu do války rozhodl vpád Německa do neutrální Belgie (historické Nizozemí – strategická oblast pro invazi na Britské ostrovy)

Pro Británii nebyl důležitý vztah s Evropou – na prvním místě jejich zájmu bylo jejich impérium, potom dlouho nic, pak vztah s Amerikou a až nakonec je zajímala situace v Evropě.

Nebylo vůbec jisté, že bude bojovat Británie s Německem, protože ji nechtěli ani Britové ani Němci.

V britsko—německé rovině byla vina na straně Německa

8.2.4. Francouzsko-německé soupeření

Další z příčin Války

8.2.5. Vnitropolitické problémy některých států – Ruska

Válka byla považována za prostředek, který by mohl vyřešit vnitropolitické problémy.

Rusko mělo velmi konzervativní politický režim è brzda rozvoje a konkurenceschopnosti

Alexandr II – 1855-1881 (zabili ho anarchisté) - první panovník, který odstartoval reformy – konec nevolnictví a další reformy. Byly ale polovičaté, i samotný Alexandr k nim ztrácel chuť a snažil se je brzdit.

Alexandr III – zatvrzelý konzervativce, nechtěl reformy

Mikuláš II (Nikolaj II) – poslední car – taky neměl chuť podnikat reformy

Rusko-japonská válka – drtivá porážka Ruska. Velká rána pro ruské námořnictvo, armádu i aristokracii → uvažování o reformách a budoucnosti Ruska.

1905-1906 – První ruská revoluce – umocnila volání po společenských reformách (i když byla potlačena)

1906 - Mikuláš II se rozhodl otevřít **Dumu (ruský parlament)** – začaly některé reformy

1908 – Bosenská krize – mezi R-U a Ruskem – R-U chtělo území Bosny a Hercegoviny – Rusko mělo rádo Srby, přesto muselo krok Rakouska akceptovat a chápali to jako své ponížení srovnatelné s Rusko-japonskou válkou.

1914 – atentát na Františka Ferdinanda D Esté – Rakousko nadiktovalo velmi tvrdé podmínky Srbsko. Srbsko nevyhoví ve všem, Rakousko vyhlásí Bělehradu válku. Zatím ještě není světová.

Spojenec Ruska byl napaden – Rusko nemá ještě dokončené reformy, není dost silné. Pokud se vloží do války, přidá se k Rakousku ještě Německo. Na druhou stranu: pokud nepodpoří Srbsko zesměšní se jako světová velmoc (další porážka)

Nakonec vymyslí řešení, aby si zachovali důstojnost:

Červenec 1914 vyhlásilo Rusko všeobecnou mobilizaci – mělo to podobný efekt jako vyhlášení války (mobilizovalo pak i Německo a Francie)

Nebýt Ruska, Německo by mělo převahu na západní frontě.

8.2.6. Nedostatek představitosti

Evropské velmoci mezi sebou v Evropě nebojovali od Napoleonských válek (nebyly velké konflikty)

Evropští státníci měli určité představy o válce – ty ale už nebyly pravdivé, 20. století už vypadalo jinak, než si představovali. Taky nikoho nenapadlo, že válka bude trvat tak dlouho – války tehdy trvaly týdny a měsíce. Taky měli za to, že v zimě se neválčí.

Vojenský charakter První světové války měla už Rusko-japonská válka.

13. přednáška

9. Důsledky První světové Války a Versailleského míru

„Dvacáté století jako ne moc úspěšný pokus vypořádat se s důsledky První světové války.“

Válka se světovým rozměrem: sedmiletá válka, nebo napoleonské války...

Totální válka – sice zachovala rozdíl mezi týlem a frontou, ale podmínky v týle byly podobně tragické jako podmínky na frontě (V tom ji nepřekonala ani Druhá válka). Nebyla evropská země, která by nepocítila důsledky války.

Množství nasazených vojáků – nesrovnatelné s jakýmkoli střetem před ní. Stejně tak množství zbraní a technik.

Lidské ztráty - 10-15 milionů mrtvých

9.1. Hospodářské, politické a sociální důsledky

Devastace hospodářství zúčastněných států s výjimkou USA, které na tom vydělali
Rozpad sociálních vztahů, hodnot.

Destabilizace Evropy v mezinárodně politickém kontextu.

Vnitropolitický rozvrat v jednotlivých státech.

Radikalizace velké části společnosti ve velké míře.

Přispěla k rozmachu radikálně levicových a radikálně pravicových režimů.

Zrelativizovala veškeré hodnoty: do té doby měly věci řád, Evropa byla centrum světa, lidský život měl obrovskou hodnotu. Válka zpochybnila hodnotu lidského života.

Na konci roku 1918 řadoví Evropané čelili věcem, které si dříve nedokázali představit. Rozpad R-U, Ruské říše, Německého císařství...

Každá francouzská rodina měla alespoň jednoho padlého ve válce.

11. listopadu 1918 – bylo uzavřeno příměří (z německé strany kapitulace)
Britové říkají sedmileté válce indická a první světové říkají Velká (great war)
Churchill napsal Historii Velké války.

Válka poznamenala vztahy mezi národy. Byla tendence potrestat viníky války – „článek o německé vině“ (v mírové smlouvě z Versailles)

Velký viník: Německé

Malí viníci: Rakušané, Maďaři, Turci

9.1.1. Mír po První válce

Snaha usmířit Evropu. Američané se po Druhé válce snažili poučit a vyvarovat se chyb Versailleského míru. Nechtěli se chovat jako v roce 1919 – to znamenalo **neodejít z Evropy**.

Wilsonovo selhání bylo, že Američané po První válce odešli z Evropy.

14 Wilsonových bodů (leden 1918)

právo pro Evropské národy na sebeurčení

pomohl rozvinout vlastenectví v Evropě a v zemích v rámci R-U

Po Wilsonových bodech a prohře Rakouska už bylo nevyhnutelné samostatné Československo. Češi už nemohli chtít nic jiného, protože Wilson řekl, že máme právo na sebeurčení. ČSR vzniklo díky politické vůli velmocí, Masaryk k tomu pomohl. Štefánik tam byl, aby tam byl i Slovák, moc toho nevyjednával, ale uměl jazyky a dokázal se pohybovat ve společnosti.

Britové měli despekt vůči R-U, ale ještě více se báli nepořádku v Evropě, proto moc nechtěli samostatné země.

První republika byl docela normální režim, jako dnešní stát měla i aféry a skandály.